

rialistického, metodika práce platná pro všechny obory tvorby od průmyslové výroby přes organizaci společnosti až po organizaci a systematizaci myšlenky čili filosofii, která definitivně vyvrací všechny idealismy a individualismy a je v naprosté shodě s myšlenkovými způsoby marxismu a postuláty leninismu. Konstruktivismus byl přece proklamován v prostředí a ve společnosti, která po vítězné revoluci počala se konstituovat a organizovat podle principů a zákonů daných těmito myšlenkovými systémy a teoriemi.

Nejkrásnějším vítězstvím konstruktivismu není ta či ona vynikající architektura, ale celá vzestupná linie sovětské produkce průmyslové, zemědělské i intelektuální, růst a zdraví nového společenského útvaru, úspěch nové socialistické společenské práce, zvyšování životní úrovně proletariátu a snížení pracovní doby na sedm hodin denně: největším úspěchem konstruktivismu je fakt, že SSSR stane se záhy, díky usilovné konstruktivní práci, zemí svým významem daleko převyšující Ameriku, ovšem s tím rozdílem, že rozvoj socialistického státu znamená současně i stoupání životní úrovně pracujícího lidu, kdežto v USA těží z rozvoje jen hrstka kapitalistů a bankéřů. A tak SSSR je vlastí proletariátu celého světa, proletariátu, který jinde nemá vlasti; rudý prapor, který vlaje z paláce v Kremlu, je praporem světového proletariátu, jenž je povinen stát na stráži a bránit i podporovat obrovskou práci výstavby socialismu, gigantickou *konstrukci nového života* na zemi, mírumilovný rozmach k lepší budoucnosti.

(ReD 1, č. 2, listopad 1927)

Mluví-li dnes o generačních trampotách, chci být upřímný. Neboť jednou musí už přijít doba, kdy budeme *o sobě* mluvit střízlivě, věcně a spravedlivě. Inkubační perioda, období generační horečky, doba organizační solidarity už dávno minula. V době, kdy se generace projevovala manifesty, byla nutná kázeň, solidarita, jednota. Dnes, kdy zvětšelé cáry manifestů pozorujeme s melancholickým úsměvem, jenž povídá: „To bylo —“, je třeba jediné věci: *kritičnosti a objektivity*.

Mluvil jsem o inkubačním údobí generace. Trvalo — je nutno poctivě doznat — velmi dlouho. Generace, jež přišla do všeobecné kulturní bezradnosti poválečné jako dlouho čekáný spasitel, mohla si dovolit sát co nejdelší dobu nové živiny z celého světa. Pohrdla kdejakou starší českou kulturní souvislostí a sála ze světa dychtivě a nenasytně. Byla žíznivou buňkou, která přijímala, apercipovala, chutnala, pila. To konečně dělala každá generace. Ta poválečná generace však to přeháněla. Do hlavy mladých lidí tekl dnes expresionismus, zítra francouzský humanismus, dnes hillerovský aktivismus a zítra pasivní dadaistický nihilismus — a všecko se tu mísilo bez ladu a skladu. Generace skákala sportovními poskoky z brázdy do brázdy, z extrému do extrému. Pořád hledala, pořád cosi objevovala, pořád kamsi spěchala, ale byl to shon v bludném kruhu. Přes veškerou sebevědomost měla generace v jádře pocit čehosi nedostačujícího a *bezradného*. Přese

všechnu spasitelskou pózu bylo tu v hlubinách vědomí velké nejistoty. Proto to inkubační údobí bylo tak dlouhé. Proto byla generace tak dlouho na učení, její *Wanderjahre* a *Lehrjahre* se prodlužovaly jen pro tuto *nejistotu, nepevnost a nezakotvenost* do nekonečna.

Ten, kdo pozoroval zevrubněji život nové generace, mohl snadno postřehnout, že tu nebylo mnoho jednoty, každý šel jinam, každý byl jinak ustrojen a jinak usměrněn. Proto se tolik manifestovalo. Manifest měl být vždycky ráznou a pádnou muzikou na ulici, jež měla sdružit aspoň na chvíli generační krok. Muzika však byla krátkodechá — a to sdružení jednotným rytmem bylo vždy kratičké. Dnes se zase generace rozdužuje. Odstředivá síla je v ní dnes větší než kdykoliv předtím. Ale toto rozdužování je přirozené a nutné. Je to uvolňování uměleckých individualit přirozeným pudem *individuace*. Je nutno podporovat tuto odstředivost, neboť je svědectvím vyžívání generačního.

Tímto rozdužováním potlačí se také konečně příliš pohodlný *eklekticismus*, jenž byl těžkou generační kletbou. Příprava pragmatistická a relativistická byla ovšem podporou eklekticismu. Každá pravda byla dnešní generaci přijatelnou. Všechny protichůdné názory se jí zcela pohodlně smísily v konglomerát velmi rozmanitý a různorodý. A poněvadž prostě ztratila hierarchii idejí a forem, nemohlo tu vzniknout jasné třídění, jež by z chaosu učinilo řád. Podnět se družil k podnětu, idea k názoru, forma k druhému tvaru... a to bez ladu a skladu. Eklekticismus byl této generaci proto takovou trýzní, že se jí ztratila *stará intenzita myšlení*, jež byla postupně ochromována špatně pochopeným relativismem. Relativismus byl vůbec jen formou, za níž se skryla generační *myslitelská pohodlnost*. Všechny tyto věci překážely prostě nutnému ujasnění, jež musilo přijít jako nutný předpoklad zrání. Nový životní pocit, jak jej pojala generace, neutřídoval se, nekrytalizoval, nevyvíjel se. Bezradná nemohoucnost myslitelská bránila generaci v evoluci. Její eklekticismus byl tedy organickým výrazem její slabosti. Je dobře, že se dnes zvedá proti němu

tak prudký odpor. Je dobře, že se dnes tak bezohledně napadá to generační potírání ideovosti. Je to předpoklad další evoluce.

Neboť ten chorobný eklekticismus podporoval až do nemožnosti patetický český obdiv pro každou vlnku světového chiliasmu poválečného. Jsme už tak pošetilí, že vzplaneme vždycky, kdykoliv se jedná o spásu světa. Touha spasit svět je už pro nás jaksi tak přirozená jako dýchání. Nuže, generace pořád vykupovala svět — jednou socialistickou vírou v lepší společenské přístí, podruhé expresionistickou religiozitou, potřetí věrou v asiatictví, jež spasí evropskou dekadentní kulturu, a i ten smích dadaistických poetistů chtěl být spasitelský. Šli jsme z jednoho extrému do druhého — a od jednoho spasitelství ke druhému. Příznak zdravého vývoje tedy bude to, že už generace nebude chtít spasit svět. Je tedy nutno pozdravit skutečnost, že se proti tomuto chiliasmu hlásí dnes těžký nepřítel: volání po *nové věčnosti*. Střízlivě oceňujeme všechny světové síly, jež dnes hrají roli v dějinách celého lidstva. Střízlivě hodnotíme všechny koncepce, chceme místo utopií *reality*. Místo chiliasmu skutečnou jistotu. Generace se vystonává z toho eklektického spasitelství světa *intelektualistickou věčností*. Chiméry spasitelských koncepcí, přepínající obrysy věcí a poměrů do halucinované neskutečnosti chiliastické touhy, jeví se dnes trochu komickými. Ve shodě s naší politikou, jež konsoliduje celý stát právě nejstřízlivějším postupem hospodářským, vnitropolitickým i zahraničně politickým, i naše nové umění učí se střízlivé *věčnosti*. Je konečně i víckrát snazší napsat velebáseň spasitelské touhy než udělat dobrou báseň o hořící lampě na stole dělníkově. Stejně jako ty chiméry spasitelské rozpadávají se i ostatní chiméry, jež ničily výhled do říše *věcí*. Myslím na tu pirandellovštinu, jež roztrála hranice mezi zdáním a realitou. Nastává doba střízlivé věčnosti, jež objevuje ovšem také skutečné zázraky života *prostým nepatetickým zřením* do jeho podstaty.

V této souvislosti je nutno zmínit se o takzvaném bankrotu srdce, jak prý se projevuje v dnešní mladé generaci. V Paříži vedou o tom velkou diskusi, v níž promluvily všechny generace.

Všeobecně se zjišťuje, že mladá generace nemá dosti citu, že její srdce je v úpadku. Je prý to generace cynická, sobecky zaujatá sebou, nemající smyslu pro skutečné duchovní statky, opojená jen surovým sportem. Jedni tvrdí, že srdce zakrňuje, poněvadž dnešní dopravní prostředky zbavují nás možnosti bezprostředního styku s věcmi a realitami, na něž nemůže srdce reagovat, poněvadž se nám z vlaku a automobilu jeví jen letící skvrnou — automobil a aeroplán tedy ničí srdce. Druzí vidí zkázu srdce v kinu. Velmi správně vidí to např. Giraudoux. Nežijeme v sentimentální době. A srdce není slabost, nýbrž *síla*. *Nebýt slabým* — toť základní příkaz doby. Sentimentalita je slabost. Naše citovost se změnila. Ale nevyhynula. Jen zesílila. I u nás lze dobře potvrdit toto stanovisko. Je u nás odpor k sentimentalitě. Ale generace má bohatý citový život. Často jej až zapírá. Poetismus je právě školou této *rudnosti citové*.

Domnívám se, že je nutno, aby z těchto zmatků generace vytanula co nejdříve. Neboť není pochyby o tom, že ztrácí v očích veřejnosti úctu a vážnost. Jsem přesvědčen, že u nás nebude mít poezie nikdy tak velký význam a vliv jako třeba ve Francii, kde přímo tvoří *životní styl*. Nicméně je povážlivé, jak rapidně u nás vůbec klesá vliv poezie a umění ve společenském životě. Zbavujeme se ho sami, poněvadž nedozrálé umění, jež neobsáhne hlubin dnešního života a nic tudíž nedává dnešnímu člověku, je stále méně vyhledáváno. Poezie by rozhodně měla vytvářet *duchovní prostor národní*, jak to říká tuším Hofmannsthal. U nás je nebezpečí, že se poezie stane pouhým ornamentem na okraji života. To je rozhodně málo.

Proto vítám to rozštěpení generace. Vedle tří vyzrálých lyriků Nezvala, Seiferta a Biebla rostou nové silné lyrické individuality, v nichž se poetismus překonává v poezii osudovou a tragickou. Myslím na Závadu. A stejné je to v próze a dramatu.

(Host 7, č. 1, říjen 1927)

V Institut français de Prague ustavila se pod vedením mladého a velmi sympatického prof. Pasquiera skupina pro studium současné české literatury, jež má informovat Francouze o nejlepších českých knihách posledních let a zvláště upozorňovat na věci hodné překladu do francouzštiny. Činnost skupiny byla zahájena přednáškou Jiřího Voskovce o dnešní české literatuře 5. prosince. Espritsní přednáška Voskovcova, široce začínající literární dnešek již Máchou jako prvním skutečným českým básníkem, zakotvila velmi brzy v subjektivních dojmech — daných Voskovcovou příslušností k Devětsilu. Současná tvorba, pokud lze o ní mluvit ze stanoviska světového, jeví se jeho stranicky zúženému rozhledu jen jako doznívání překonané pragmatistické generace Tvrdošíjných na jedné a vzrůstání zdravé, životaschopné generace seskupené v Devětsilu na druhé straně. Ostatek je jen pozvolně zanikání tvorby předválečné a válečné, jež byla orientována v duchu krajového národního programu. Proto také není tradiční souvislosti mezi dneškem a včerejškem. Ze starších jediný Šrámek působil svým neklidným duchem na mladé (mimořádně jen podotýkám, že Voskovec tu zapomněl podtrhnout silněji vliv St. K. Neumanna). Poněvadž pak K. Čapek, jenž jako silná individualita zbývá dnes ze světově orientovaných Tvrdošíjných, představuje exportní, ploché umění oficiální, není v dnešní naší literatuře hodnot mimo ty, které přináší Devětsil.